

Акімов Михайло Олександрович
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ
ORCID: 0000-0001-7715-0259

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКУЮЧИХ ТА ОСОБЛИВО КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК У НОРМАХ ПРО ЗЛОЧИНИ ПРОТИ МОРАЛЬНОСТІ

Наукова робота присвячена деяким проблемним питанням визначення кваліфікуючих та особливо кваліфікуючих ознак у кримінально-правових нормах про відповідальність за злочини проти моральності. На підставі аналізу статей 297 та 298 КК України наголошується на їх певній неузгодженості і суперечливості, пропонуються шляхи вирішення ситуації, що склалася.

Ключові слова: кваліфікуюча ознака, особливо кваліфікуюча ознака, предмет злочину.

Akimov Mykhailo
PhD, Associate Professor,
Associate Professor of Criminal Law Department
of National Academy of Internal Affairs

SOME ISSUES OF AGGRAVATING AND EXTRA- AGGRAVATING CHARACTERISTICS IN THE NORMS ON CRIMES AGAINST MORALITY

This scientific work is concerning on some problematic issues of definition of aggravating and extra-aggravating characteristics of criminal legal norms on responsibility for crimes against morality. Based on analysis of Articles 297 and 298 of Criminal Code of Ukraine these characteristics' certain inconsistency and divergence has been stressed, suggestions to solve the existing situation have been made.

Keywords: aggravating characteristic, extra-aggravating characteristic, target of crime.

У науці кримінального права є усталеною точка зору, що об'єкт завжди є обов'язковим (необхідним) елементом кожного складу, а предмет – це факультативна ознака, що виявляється не в усіх злочинах [1, с. 64]. При цьому предмет злочину визначають як матеріальні цінності (котрі людина може сприймати органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами), з приводу яких та шляхом безпосереднього впливу на які (або без такого впливу) вчиняється злочинне діяння [2, с. 110]. Відтак, коли предмет прямо вказаний у диспозиції відповідної статті або недвозначно впливає з неї, він набуває якості обов'язкової ознаки об'єкта, і без нього конкретний склад злочину відсутній. Звідси зрозуміло, наскільки важливе точне визначення предмета злочину (надто якщо законодавець вдається до використання бланкетних диспозицій).

Розглянемо це на прикладі деяких злочинів проти моральності. Так, у ч. 2 ст. 297 КК України [3] «Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого» передбачено кваліфікований склад злочину за ознакою вчинення протиправних дій (осквернення або руйнування) стосовно *пам'ятника, спорудженого в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни – радянських воїнів-визволителів, учасників партизанського руху, підпільників, жертв нацистських переслідувань, воїнів-інтернаціоналістів та миротворців, а також осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації або іншої держави, визнаної Верховною Радою України агресором, учасників Революції Гідності, борців за незалежність України у XX столітті* (виділ. – М.О.). Водночас у ч. 3 цієї ж статті сформульовано особливо кваліфікований склад даного злочину – вчинення аналогічних за змістом дій *щодо пам'ятника, спорудженого в пам'ять тих, хто боровся проти нацизму в роки Другої світової війни, жертв нацистських переслідувань, а також воїнів-інтернаціоналістів та миротворців* (виділ. – М.О.). Виникає питання: яким чином кваліфікувати дії винної особи, якщо вони одночасно підпадають під ознаки ч. 2

та ч. 3 ст. 297 КК України і вчинені за відсутності інших особливо кваліфікуючих ознак? Оскільки згідно ч. 3 ст. 62 Конституції України [4] усі сумніви щодо доведення вини слід тлумачити на користь обвинуваченого, застосуванню підлягатиме ч. 2 ст. 297 КК України. З огляду на це наведене нами вище формулювання доцільно взагалі виключити з ч. 3 цієї статті (тим більше, що у ч. 2 предмет злочину викладений більш докладно).

Частини 3 та 4 ст. 298 КК України містять кваліфікований та особливо кваліфікований склади злочину «Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини». Ч. 3 передбачає посягання (умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження) на пам'ятки національного значення. Згідно п. 3 Порядку визначення категорій пам'яток (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 452 [5]) пам'ятка національного значення повинна зберегти свою автентичність (значною мірою зберегти форму та матеріально-технічну структуру, історичні культурні нашарування) та мати одну або більше з таких ознак – справити значний вплив на розвиток культури країни, бути безпосередньо пов'язаною з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю людей, які зробили значний внесок у розвиток національної культури, репрезентувати шедевр творчого генія, бути етапним твором видатних архітекторів чи інших митців або витвором зниклої цивілізації чи мистецького стилю. Природно, що посягання на подібний предмет несе більшу суспільну небезпеку (і, відповідно, карається суворіше), ніж аналогічне діяння, вчинене стосовно пам'ятки місцевого значення (яку п. 4 згаданого вище Порядку визначає як таку, що повинна зберегти свою автентичність (значною мірою зберегти форму та матеріально-технічну структуру, історичні культурні нашарування) та мати одну або більше з таких ознак – справити вплив на розвиток культури певного населеного пункту чи регіону, бути пов'язаною з історичними подіями, віруваннями, життям і діяльністю людей, які зробили значний внесок у розвиток культури певного населеного пункту чи регіону, або культурною спадщиною національної меншини чи регіональної етнічної групи. У ч. 4 ст. 298

(що мала б передбачати якісь інші особливо кваліфікуючі ознаки) криміналізовано дії, передбачені *частинами другою або третьою цієї статті, вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини* (виділ. – М.О.). Археологічна спадщина – це сукупність місць, споруд (витворів), комплексів (ансамблів), їх частин, пов'язаних з ними територій чи водних об'єктів, створених людиною, незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінності з археологічного, антропологічного та етнографічного погляду і повністю або частково зберегли свою автентичність, перебувають під охороною держави, а також рухомі культурні цінності (археологічні предмети), що походять з них (ст. 1 Закону України від 18.03.2004 № 1626-IV «Про охорону археологічної спадщини» [6]). Посягання на археологічну спадщину (у формі незаконного проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини) передбачені ч. 1 цієї статті. Проте археологічна і культурна спадщина – не одне і те саме. Культурна спадщина – це сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь визначних місць, споруд (витворів), комплексів (ансамблів), їх частин, пов'язаних з ними рухомих предметів, територій чи водних об'єктів (об'єктів підводної культурної та археологічної спадщини), інших природних, природно-антропогенних або створених людиною об'єктів незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінність з археологічного, естетичного, етнологічного, історичного, архітектурного, мистецького, наукового чи художнього погляду і зберегли свою автентичність (ст. 1 Закону України від 08.06.2000 № 1805-III «Про охорону культурної спадщини» [7]). Як бачимо, поняття культурної спадщини ширше за обсягом, ніж поняття археологічної спадщини, а тому перше охоплює друге. Отже, за змістом ч. 4 ст. 298 КК України у ній криміналізоване вчинення діяння, передбаченого у частинах 2 або 3 цієї статті, але стосовно предметів, які у них не вказані у (тобто протиправні дії щодо об'єктів культурної спадщини з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини). Тому дії особи, яка незаконно проводить археологічні розвідки, розкопки, інші земляні чи підводні роботи на об'єкті археологічної

спадщини з метою пошуку рухомих предметів, що походять з такого об'єкта, підпадають одночасно під ознаки ч. 1 та ч. 4 ст. 298 КК України. Чи логічно та виправдано надавати кримінально-правову оцінку одному складеному діянню одночасно за нормами про простий та особливо кваліфікований склад злочину? Більш прийнятним, на нашу думку, є (для належної кваліфікації вчиненого у подібних випадках) редакційно змінити ч. 4 згаданої статті, виклавши її таким чином: «Діяння, передбачене частинами першою, другою або третьою цієї статті, вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини». Це дозволить уникнути одночасного інкримінування двох частин однієї статті.

Підсумовуючи викладене, варто наголосити на потребі більш прискіпливого ставлення законодавця до формулювання предмета злочину у бланкетних диспозиціях кримінально-правових норм і ретельного опрацювання при цьому інших законів та підзаконних актів, що є джерелом таких норм, недопущення їх неузгодженості чи скасування без прийняття нових актів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вознюк А. А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій. Київ: Освіта України, 2016. 236 с.
2. Музика А. А., Лашук Є. В. Предмет злочину: теоретичні основи пізнання : монографія. Київ: ПАЛИВОДА, 2011. 191 с.
3. Кримінальний кодекс України : прийнятий 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Конституція України : прийнята 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Про затвердження Порядку визначення категорій пам'яток : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року № 452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2019-%D0%BF>.
6. Про охорону археологічної спадщини : Закон України від 18 березня 2004 року № 1626-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15>.
7. Про охорону культурної спадщини : Закон України від 8 червня 2000 року № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14>.

REFERENCES

1. Vozniuk, A. A. (2016). *Kryminalne pravo Ukrainy*. Kyiv: Osvita Ukrainy [In Ukrainian].

2. Музыка, А. А., Lashchuk, Ye. V. (2011). Predmet zlochynu: teoretychni osnovy piznannya. Kyiv: PALYVODA [In Ukrainian].
3. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: pryinyaty 5 kvitnya 2001 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [In Ukrainian].
4. Konstytutsiya Ukrainy: pryinyata 28 chervnya 1996 roku. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [In Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennya Poryadku vyznachennya katehoriï pamyatok: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22 travnya 2019 roku № 452. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/452-2019-%D0%BF> [In Ukrainian].
6. Pro okhoronu arkheolohichnoi spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 18 bereznya 2004 roku № 1626-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1626-15> [In Ukrainian].
7. Pro okhoronu kulturnoi spadshchyny: Zakon Ukrainy vid 8 chervnya 2000 roku № 1805-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14> [In Ukrainian].

Бабенко Надія Миколаївна

*студентка економічного факультету кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна*
Петряєв Олексій Олександрович

*кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу,
менеджменту та підприємництва Харківського національного
університету імені В. Н. Каразіна*
ORCID: 0000-0001-6705-4714

КОУЧИНГ, ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто суть коучингу, як інструменту управління персоналом підприємства, його роль та місце серед персоналу фірми. Приділено особливу увагу інструментам та функціям коучингу, які найчастіше використовуються на підприємстві, дано їх визначення та приклади. Розглянуто різні види коучингу. Виявлено недоліки та переваги коучингу на підприємстві і при-